

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Het Leven Der HH. Maeghden Die Van Christvs tijden tot dese eeuwe Inden Salighen Staet Der Svyverheydt inde Wereldt gheleeft hebben

Rosweyde, Heribert

T'Antwerpen, 1626

6. Jan. Het leven vande H. Gertrudis van Oosten Maghet. an. 1330.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43129

S. GERTRVDIS VAN OOSTEN Virgo.

*Petrus de Iode
figuravit.*

6. Januarij.

*I. van Mechelen exc.
cum privil.*

V A N D E

H. GERTRV DIS 6. JAN.
A. 1330.

V A N O O S T E N

M A G H E T.

DE H. Maghet Geertruyt van Oosten is in *Vvt de Re-*
 Hollant in een dorp Booz-burgh / liggende *gisters van*
 half-weghen 's Graben-hage ende Delft / ge- *Nederlant.*
 bozen / van ouders die landt-neeringe deden /
 ende is van de selve in alle simpelheyt op-ge- *Het vader-*
 broght. Doen sy tot hare jaren begonst te komen / heeft *lant van S.*
 in haer niet alleen booz de ooghen Godts / maer oock *Geertruyt.*
 in 't ghesicht van alle menschen / eene besondere ber-
 nuftheidt wt-geshenen. Is tot Delft ghekomen /
 om haer in eenighen dienst te begheben / overmits hare
 armoede. Daer en waren doe ter tijdt noch geen Clo-
 sters inde selve stadt / maer alleenlyck twee Kercken /
 waer af d'eene de parochie Kercke was / alwaer maer
 d'yn autaren in en waren : d'andere het gast-huys van
 arme lieden / inde welcke maer eenen autaer was booz
 de siecken. Daer stonden doen ter tijdt veel huysen le-
 digh / daer was luttel volcx binnen die stadt ; niet te
 min op heylige dagen quamen aldaer van alle kanten /
 soo mans als vrouwen met groote menichte / niet om
 het woort Godts te hooren ; maer om te dansen / ende *Hare godts*
 lichtveerdigheidt te bedryven. Dese dochter CHRISTI *bruchticheyt*
 leefde soo godtbruchtelyck in haren dienst / ende was *ter wyse sy*
 inwendigh soo met Godt vereenicht ; dat sy inde werelt *noch diende.*
 zijnde dickwijls niet mindere soetigheyt van de godde-
 lijcke goetheyt en heeft ghesmaeckt / dan namaels doet
 sy onder de Beghijnen was levende : maer dese gratie
 heeft sy behendelyck bedeckt / ende niemant en heeft
 die lichtelyck in haer konnen bemercken / tot der tijdt
 toe dat sy met de Beghijnen woonende / 't selve aen ee-
 ne deghelycke persoone openbaerde / die haer vraghde /
 hoe sy haer onder het ghewoel der werelt hadde ghedra-
 ghen. Alsoo verre was het herte van dese maghet (nu
 C tijt noch

noch in de werelt zijnde) van tijdelijcke ende wereltsche saken verscheyden / dat sy Godt alleen in haer herte stelde als het wit / daer sy hare hope op moeste stellen; waerom sy niet een gherust ghemoedt / ende blijde aensicht / oodmoedigh van herten / een iegelijck aengenaem ende lief-ghetal is gheweest. Dat sy van Oosten wort ghenoecht / komt door een liebekken / het welck sy daghelijcx pleegh te singhen / in het welck dat woordcken Oosten in stont: ende stierde 't selve altydt tot haren besminden IESVM Christum.

Op den selven tijdt hebben Lielta en Diebera haer dickwijls komende besoecken / 't selve niet haer ghesonghen op de brugghen vander stadt / ende op andere besquame plaetsen: maer de selve zijn naderhandt (gelijck oock Geertruyt) van het ydel leven der wereltdt tot den Heere ghekeert / ende Diebera heeft by Geertruyt op het Beghijn-hof gewoont; 't welck in deser manieren toegaghen is. Op eenen tijdt als Geertruyt seer besich was niet de ghene die inde herberghe quamen; hebbende voor haer ghenomen Gode alleen te dienen / ende hem voor eenen hemelschen Bruydegom te verkiezen; om dien te behaghen / heeft nochtans eerst des werelcs bedroch moeten beproeben / bedroghen zijnde van haren wereltlijcken bruydegom; want sy was in gelofte ende onder-trouwen met eenen jonghelinck / die haer versmaendende / met eene andere wilde trouwen. Ende al-hoe wel Geertruyt haer dickwijls vermaende / dat sy haer haren bruydegom niet en wilde ontrecken / heeft niet te min den jonghman getrouwt. Geertruyt dan wel overwegende d'onbaste trouwe deser werelt / heeft voor haer genomen haer geheelijck den Heere op te draghen / als wesende standvastigh in syne beloften; aenghesien by eenen eeuwighen ende onsterffelijcken Coninck was. Daer-en-tusschen als dese andere vrouwe van Geertruyts bruydegom hadde ontfanghen / ende den tijdt van haren naeckte / was sy in grooten nootd / ende wierde seer ghepynicht; noch en wierde niet eer van de vucht noch vande pijn ontslaghen / al-eeer sy van Geertruyt hadde vergiffnisse gebeden; de welke voor dese ellendighe vrouwe biddende / vercreegh terstont verlichtinge / ende alsoo wiert dese vrouwe verloft.

Maer Geertruyt willende ontslaghen zijn van alle de sorghe des wereltds; op dat sy sonder eenigh beletsel soude

Sp wort
van h
truyt
1.

De straffe
van een
houweijck
qu. alijck
aengeg.

soude mogen den hemelschen Bruydegom dienen / die tot dien tijdt toe haer lichaem reyn hadde bewaert / heeft begheert datmen haer eene plaetse soude verleenen op het Beghijn-hof van Welft; het welck sy heeft verkregen. Nu aengenomen zijnde van de Beghijnen / heeft sy haer met grooter debotien en godtbruychtigheyt CHRISTO opghedragen; ende heeft haer uptterste neersticheyt ghedaen / dat sy soude oodtmoedigh in woorden / wercken / kleederen / ende in hare conuersatie zijn / en lijdsamelijck soude verdrighen al wat haer oberquam; ende heeft haer alsoo Gode ende den menschen aenghe-naem gemaect. Seer dickwijls biechtete sy hare sonden met tranen voor Godt ende den Meester: in het beghinsel van hare bekeeringhe en heeft sy den tijdt van beertien dagen ende nachten niet anders gedaen dan weenen: heeft daerom ten laetsten door eene goddelijcke openbaringhe verstaen / dat sy verghiffenisse van hare sonden hadde vercrege. In de tijdt dat sy aldus schreyde / waren hare tranen haer broot geworden dagh ende nacht; al het ghene dat sy ghenut heeft / is seer weynigh geweest / noch en heeft 't selve sonder suchten niet genut. Daer na levende een onbesmet leven / heeft sy neersticheyt gedaen in de hoet-paden des Heeren te wandelen; en niet achter te laten het welck sy konde weten haren Bruydegom aengenaem te wesen. Alsoo geschiedde het / dat sy meer ende meer voort-gingh in oodtmoedigeit / in gewillige armoede / inde liefde Godts / in haers selfs ende aller verganckelijcker dingen versmadenisse / ende andere deughden / met welcke sy hopte CHRISTO te mogen behagen / ende van hem te verwerben vergiffenisse / gratie / ende glorie.

In 't beghinsel van hare bekeeringhe badt sy haren kost / aengesien sy arm was; maer hier inne verheughde sy haer om Godts wille / die rijck zijnde voor ons arm heeft willen worden. Wy aldiē dat sy van iemanden genoodt was met hem te eten / soo nuttede sy met dancksegginghe de spijse / die sy met bedelen ghehaelt hadde. Heeft oock seer dickwijls soo dienstmaerten als andere vermaent / dat sy haer leven wilden beteren; ende als de dienst-maerten haer vraghde / waer sy den kost souden krijgen / heeft gesept: De dienstmaerten die Gode begeeren te dienen / is het alleen ghenoech de spille te drapen / en van goeden wille te zijn. Somtijds genoodt

Sy moet
Begijnken.

Haer neerstelijck berouwen
des herten.

Sy haelt
met bidden
haren kost.

Hare won-
dere con-
templatien.

Den duyvel
bestrydt
haer.

Hare dage-
lyckse oef-
feninghen.

zijnde van een edele jonck-vrouw Wilt Willemans/ is
sy de achter-deure ingegaen/ sittende onberoerlijck op de
toyben/ zijnde inden geest opgetrocken: het welck de liede
die haer kenden/ bemerkende/ en hebbe haer niet wil-
len verstooren. Seer dickwijls bleef sy ses oft meer weke
in haer celleke/ hebbende haer gemerck op Godt alleen/
die alsdan haer de verborgentheyt synder wijf heyt open-
baerde. Daer na komende wyt haer kamer / at sy ver-
schimmelt en hart broot/ ende dronck wepe van melck/
oft anderen slechte dranck. Seben geheele jaren en heeft
sy hare nature noyt voldaan met slapen: in welcke tijdt
sy veel bekozingen van den duyvel heeft verdragen; die
haer alsnu met de eemen/ alsdan met een ghetier by de
mondte trock/ willende haer pels somtijts nemē. In de-
se bekozinge seyde sy seer dickwijls: maeckt u van hier/
ghy ellendigh Sathan; hem boozwerpende synen val
wyt den hoogen hemel inden afgront der hellen; 't welck
hy niet konnende verdrage/ heeft haer van d'eene plaetse
tot d'andere verboert/ somtijds heeft hy haer inde locht
opgenomen / maer heeft haer ongequetst weder neder
gheset/ overmits Christus niet en wilde dat den boosen
geest haer eenigh hinder soude aendoen. Sy beminde
voben maten de jonge kinderē: den duyvel dit wetende/
beranderde sy selve niet in eenē Engel des lichts; maer
inde gedaente van een jongh kint dat weent/ op dat hy
alsoo 't herte van dese maget mocht trecken bande god-
delijcke dingen: maer sy dat wel wetende/ seyde tot hem:
Gaet van hier / ghy boosen duyvel / want ghy en zijt
niet dien mijne ziele bemint.

Sy pleeggh haer selve alle dagen te oefenē in het ober-
dencken van de passie CHRISTI, ende die te verhalen:
daer-en-tusschen nochtans soo voeghde sy haer na den
tijdt/ en na de kerckelijcke diensten. Waerom sy inden
Abvent oberleypde de vierige begeerten bande oude Wa-
ders/ verwonderende haer over de goetheyt Godts/ dat
het hem heeft beliest te komen tot ons/ en van eene ma-
get geboren te zyn; ja dat meer is/ dagelijcx in onse ziele
te komen/ en daer in eene wosninge te makē/ ist dat wy
sijne woorden onderhouden/ en hem getrouwelijck die-
nen. Sy oberleypde oock de weldaden haer in 't besonder
vanden hemel om niet ghegeben / ont dat sy eene bruyt
en dochter CHRISTI was verkosen / daer af dancken-
de den Heere/ haer verwonderende over sijne groot-dae-
dige

dige werckē. Te Kersmisse oberpepsde sy de groote ootmoedigheyt Christi, sijne ypperste armoede/ en meer andere diergelycke dingē/ die in haer verwecktē eene overgroote soetigheyt des geests/ ende haer stercktē om hem te loven en te dancken. 'Tis somtijlen gebeurt als sy in diergelycke oberpepsingen ende soetigheyt des geests besich was / ende haer met het kleyn kindeken IESVS verlustighde/ dat hare maeghdelycke borsten opswollen/ ende melck gaben van Kersmisse tot Lichtmisse.

Op dat selve Beghyn-hof van Delft/ was oock de boven-genoemde Lielta/ eene maget seer devoot tot Godt: dese verbult wesende met den H. Geest/ heeft aen Geertruyt voorszeydt / dat naer een jaer in haer de wonden Christi in handen/voeten/en sijde souden gedruckt worden: maer sy warachtelijck oodemoechtig/ ende haer als sulcke gratie onweerdigh kennende / heeft geantwoort: Van waer soude my dat komē/ dat ick niet aldusdanige gabe soude mogen bereert wordē? Ick bekenne my eene groote sondaersse/ ydel van alle deughden: bidde u daarom suster/ en wilt niet dusdanige woorden uwen mont noch mijne ooren niet lastich vallen: nu ben ick niet sooveel weldaden Godts overgoten/ dat ick hem nimmermeer na sijne weerde en mach voldancken. Niet-te-mint als't jaer ten eynde quam / en dē goeden Vydagh aenstaende was/ als Geertruyt in hare kamer niet een aendachtich herte haer voor het Crucifix hadde neder-ghevozen/ seer lange biddende de ongemetē liefde Christi/ waer door sy de alder-waerste ende schriekelijckste tormenten des Cruyces heeft willen verdragen; en 't selve in haer herte oberpepsende / eensamentlijck den Heere lovende uit alle haer macht / en sy nu overgoten zijnde niet eene wonderlijcke devotie ende godtvuchticheyt/ heeft gheboelt dat niet eene besondere ende bovē-naturrelycke gratie de lichteekenen vande wonden Christi in hare handen/voeten/ en sijde waren gedruckt. Ende na de goddelijcke beschouwinge tot haer-selven komende/ heeft sy tot haer gheroeven niet luyder stemme het Beghynken Dievera/ seggende: Komt siet hoe groote gratie Godt my onweerdige verleent heeft/ niet door mijne verdienstē/ maer door sijne overbloedige goedertiericheyt. Dievera dit hoorende/ is daer rasschelijck toeghelopen/ en besende dese teekenen/ is verbaest geweest over dit wonder/ heeft Godt gepresen ende geloeft. **Wt de won**

Een ongheroozt miracul.

De hoozsegginghe vande Maaget Lielta.

Haer wonden van Godt de wonden Christi ingedruckt.

de wonden liep schoon suyver bloet/ en dat seben-mael
des daeghs/ op de seben ghetijden der H. Kercken; niet
alleen dien nacht/ maer op den lichten dagh/ ende dat
niet eenen dagh/ maer ten minsten tot des Heeren he-
mel-vaert. Dit bloet heeft Geertruyt in doerckens ont-
fangen. Dit mirakel en heeft niet lange konnen verboz-
gen wesen; daerom niet alleen die van Delft/maer oock
alle de omliggende gebueren zijn om 't selve te sien/daer
toe geloopē. Dit heeft Geertruyt seer moeylijck gewest/
aengesien dese menschen seer beletteden hare geestelijc-
ke oeffeninghen ende contemplatien / daer sy mede tot
Godt getrocken/ ende inden geest opgetogen wiert. Sy
dan wetende dat alle mensche de vreesse Godts vā noo-
de is/ ende 't en sy hem een ieghelijck houde inde vreesse
Godts/dat sijn huys (dat is sijne conscientie) oft van sijn
epgen bleesch/oft van de werelt/oft vanden duybel haest
om geworpen sal worden: oock vreesende dat sy in haer
selvē behagen nemende/ Gode soude mogen mishagen:
oberwegende dat de besoeckende schare/hare vereenin-
ge niet Godt belettede/ heeft Gode alsoo ghebeden: **Ist**
dat het u belieft goeden IESV, so bidde ick dat dese lic-
teeckenē der wonden uyt mijn lichaem gaen/ op dat ick
van u niet geschepden en worde/ beghinnende een wel-
behagen in my-selven te krijghen/oft van andere listen
des duyvels bestoynt te worden. Godt heeft haer ver-
hoort/ alsoo dat het bloet uyt haer wondē niet meer en
bloeyde; maer de teeckenē der wonden tot den laetste
dagh haers lebens toe duerden.

De maghet
en kan het
vergaderen
van het
volck by
haer met
berdzaghen.

Sy ver-
krijght met
gebeden dat
het bloedt
niet meer
uyt de
wonden en
vloeyt.

Maer daer naer heeft sy ontrent haer herte groote
pijne geboelt; want sy wiert bedwongen te derbē de soe-
richeyt/ die sy wel eer ghesmaect hadde / als het bloet
uyt hare wonden bloeyde; heeft daerom groote begeerte
gehad om de wonden weder te verkrighen/ ende heeft
dickwijls alsoo ghesproken: **Och** oft my mijnen alder-
soetsten bywdegom IESVS sijne wonden wilde weder-
geven! **Och** oft het my mochte ghebeuren/ dat ick sijne
bloedige wonden sienlijck in mijn lichaem mocht drage!
ick en soude hem niet meer bidden / dat hy die van my
name; want ick hadde liever op eene hooge plaetse (op
dat sy alle dese wondē mochten aenschouwen/ en Godt
loben) gestelt te worden. Geertruyt hadde dese wonden
ontfangen in 't jaer 1340. ende heeft daer na noch ach-
thien jaren geleest/maer seer krank van lichaem/alsoo
dat sy

dat sy ter kercken gaende/ twee oft dry-werf gedwongen was te rusten.

Al wast sake dat sy seer grof van lichaem was/ sy was nochtans seer sober in 't eten; het is op eenen tijdt ghebeurt/ dat sy lust hadde tot kaes en broot; en siet/ Godt beweeght eenen landt-man/ die welcke ghenomen hebende kaes ende broodt/ is naer Delft gegaen/ niet wetende waer toe dat hy dat mede-broegh: maer als hy by het Beghijn-hof quam/ Geertruyt inden gheest dit wetende/ al was 't dat sy den man niet en kende/ noch den man haer/ heeft sy Dieberam gheroepen/ seggende dat sy de kaes ende het broodt vanden landt-man wilde ontfanghen. Sy gingh terstont bukten/ ende siet den man door het Beghijn-hof/ die de kaes ende het broodt brocht; ende sy seyde tot hem: Vrient/ weet dat ghy daer gekomen zijt/ daer ghy door Godts bestieringe toe wildet gaen; ende terstont leverde hy haer het broodt en de kaes/ ende gingh van daer. En Geertruyt heeft van dit broodt en kaes gegeten/ ende heeft Godt gedanckt.

Geertruyt heeft oock gehad de gabe der Propheete: want in 't jaer onses Heeren 1351. als de Keiserinne met haren sone Hertoch Wilhelmus slach leverde by de Mase; was Geertruyt door-wetende het perijckel 'twelck aenstaende was: want sy was doen ter tijdt met hare susters inde stadts kercke: alwaer sy haer met haer gantsch lichaem ter aerden worpende/ heeft de susters vermaent dat sy souden bidden. Want alsnu (seyde sy) wort den slach geleverd by de Mase/ en het is tijdt om te bidden. Een wepnich tijds daer naer als den slag was gedaen/ heeft sy tot de susters gesept: Laet ons den Heere loben/ want de onse hebben de victorie. Sommige Beghijnen seer onlancx bekeert zijnde/ beweenden inde kercke met groot beroude hare sonden. Dit wist Geertruyt inden geest; dese heeft sy r'huys komende met dese maniere vertroost: Al ist sake dat ghy-lieden/ mijne susters/ met u quaet levē den Heere seer hebt vergramt/ wascht uwe sonden met tranen af/ en hout u noch een wepnich tijds in benautheden: Ick door den monde vanden Almogenden versekere u/ dat daer niemant en sal verdoemt worden. Sy somtijds sittende in hare celle heeft voorgeweten/ dat het landt in perijckel was/ overmidts den overbloedt vanden Ghijn. Sy daerom haer met hare andere Beghijnkens tot het gebedt begebende

Sp is seer sober in't eten.

Sp is begaest met de geest der voor-segginghe.

Sp vertroost de berouthebbende Susters.

bende/ liggende cruys-wijse op de aerde/ heeft het per-
rijckel afgekeert. Daer is oock somtijds tot haer ghe-
komen eene vrouwe Elisabeth/ die anders dickwijls
tot haer pleegh te komen seer sierlijk gekleet/ lichtveer-
digh/ ende wereltsch van manieren. Dese vrouwe haer
bragende/ met wat middel het rijck der hemelen te ver-
krijgen was; heeft haer geantwoort: Geloofst my/ dient
dagh sal komē/ dat ghy de werelt een cruys sult wesen/
ende de werelt vooz u oock een cruys. Ende 't is alsoo
geschiedt; want sy is niet eene geraecktheyt alsoo ghe-
quelt geweest/ dat sy creupel zynde/ op kruicken gaen
moeste.

Sy wist oock veel verborzen dingen/ die toekomen-
de waren/ gelijk haren Viecht-vader Nicolaus Hon-
depilius metter daedt bevonden heeft. Dese was eenē
godtbruchtighen Priester ende Capellaen vande oude
kercke/ de armoede soo beminnende/ dat hy/ zynde wt
sijne kennisse ende vrienden/ gingh van deure tot deure
sijn broodt bidden/ een man weerdich vooz wien Geer-
truyt tot alle deughden soude onderwesen worden. Als
hy dan met Geertruyt van Theodoricus van dienē was
sprekende/ die nu niet sijne vanden vereenicht was/
in 't laetste van hare r'samen-koutingē sepde Geertruyt
tot hem/ dat Theodoricus noch van sijne vande soude
bermoort worden. Welck Nicolaus verwonderende/
tot haer wederom sepde/ dat hy niet sijne vanden ver-
eenicht was/ ende goede vrienden waten; soo heeft sy
op geantwoort/ dat het voorse ker geschiedē soude/
ende dat seer haest. En siet/ Theodoricus gaende buy-
ten de poorten van Delft/ wort door listigheyt van sijne
vanden ontfet / ende wort niet sulcke woertheypde van
henlieden vermoort/ datmen sijne leden van malcande-
ren gesneden/ in mandekens naer huys moeste dragen.
Welck Nicolaus hoorende/ heeft voort-aen meer ge-
acht het gene van Geertruyt wiert gesept. Dese Nico-
laus heeft daer na een huys binnen Delft willen koo-
pen; ende als hy dit aen Geertruyt te kennen gaf/ heeft
sy 't hem ontraden: segghende dat hy seer haest de
huysen beter koop soude krijgen. Welck gheschiet is;
aengesien de selve stadt belegert wiert/ op welken tydt
de H. Geertruyt deser werelt oberleden is.

Alpdis Willemans eene edele vrouwe/ daer wy vo-
zen af gesept hebben/ vreesende het schickelijck oordeel
Christi,

Sy hoor-
sepdt de
moort van
enen sekerē
persoon.

Christi, ende d' eeuwighē pijnē der hellen/ quam dick-
 wijls tot Geertruyt, haer biddende dat sy aen Godt
 wilde verwerben verghiffenisse vooz hare sonden/ op
 dat sy niet de godloosen niet en soude verdoemt wordē.
 Sy is sonitjden ghekomen in het kamerken daer Geer-
 truyt inde beschouwingē Godts was op getogen; ende
 als sy weder tot haer selben ge komen was/ heeft sy met
 luyder stemme tot Aleydis gesept: *Siet ick verskere u* *Sy vooz-*
dooz de barmherticheyt Godts / dat ghy by sult wesen *sept eene*
van de eeuwige verdoemenisse. Dooz welke woorden *persoone/*
haer Aleydis niet weynigh en vondt getroost / en heeft *dat sy niet*
Godt gedanckt van sijne goedertierne barmherticheyt. *verdoemt*
Dit heeft hare man oock van haer begeert/ om 't selve *en salzyn.*
van Godt te verkrijghen; maer Geertruyt heeft wijse-
lyck gheantwoort / dat sy hem dit niet en konde belo-
ven/ ten waer het haer eerst vanden hemel geopenbaert
ware.

Als Geertruyt nu veel jaren onder de Beghynnen had
 de ghewoont in eene wondere viericheyt der devotien/
 ende in eene groote strafheyt over haer-selben; soo is sy
 gekomen tot den dagh wanneer sy soude gaen tot haren
 hemelschen bruydegom/ van den welcken sy dickwijls
 seer soetelyck pleegh te spreken/ ende seer devotelyck op
 te dencken/ midts gaders soetelyck te singhen. Sy dan
 ontfangen hebbende de rechten van de H. kercke/ heeft
 tot de andere Beghynnen ghesepdt: *Mijne Susters/ ick*
reys naer hups. De susters meynde dat sy overmits
de pijnē van hare sieckte/ aldus buytē haer selben sprac-
sepden dat sy 't hups was: heeft daerom met een goet
verstant gesept: Geensins en ben ick 't hups; maer daer
wil ick wesen daer de straten belept sijn met sijnen gou-
de. Ende dit gesept hebbende / is kortz daer na/ hare *Sy sterft*
geest Gode bebelende / in vrede gaen rusten: hare vin- *godt-vruch-*
gheren aen hare handen schenen pvoizen vingheren te *telyck.*
wesen. Sy is gestorven in 't jaer onses Heeren 1358. op
den H. d'yn Coninghen dagh/ ende haer lichaem is be-
graven buyten de deure des toren van d'oude kercke
tot Delft/ aen de Zuyt-sijde; want de Beghynnen van
Delft en hadden alsdoen noch gheene kercke / noch
kerck-hof.